

педагогічних технологій. Головною метою школи є розвиток особистості учнів і вчителів урізних видах діяльності: праці, спілкуванні, грі, самодіяльності тощо.

Визначальними рисами у діяльності школи є такі: ретельно розроблена і теоретично обґрунтована програма дослідно-експериментальної роботи; створення педагогічних технологій, які забезпечують сучасне наповнення і рівень освіти; розвиток творчої особистості учня через творчо працюючого вчителя; спрямованість навчально-виховного процесу на еколого-медичний та менеджер-технічний профілі; гомогенність класів (до 9-го включно) і відмінність підходів до розвитку і освіти на гомогенній основі; обов'язковість школи повного дня (1–4 кл.); поетапний аналіз розвитку особистості протягом навчання.

Школа забезпечує викладання великого діапазону навчальних дисциплін. Крім базового компоненту, існують цикли предметів гуманітарного, природничого, економічного і технічного профілів та спеціальні предмети для забезпечення професійної підготовки ділової людини: банківська справа, бухгалтерський облік, маркетинг, менеджмент тощо. Пройшли успішну апробацію такі спецкурси як економіка (1–11 класи), інформатика (1–11 кл.), друга іноземна мова (з 7 класу), історія культури України (з 6 кл.), основи технічної творчості, екологія та охорона природи, лікарські рослини, психологія спілкування, «Я і моя родина», хореографія тощо. Мережа діючих у школі факультативів має свою функцію, з одного боку, підготовку до вступу у вищі навчальні заклади, з іншого – опанування сучасними професіями: автосправою, діловодством, риторикою тощо.

Отже, кожна авторська школа – це певною мірою невелике педагогічне відкриття, яке потребує систематичного вивчення. Виникнення та розвиток авторських шкіл пов'язані з наявними в суспільстві гострими потребами вдосконалення освітньої практики. На шляху розвитку педагогічної думки авторська школа є гуманістичним навчально-виховним закладом, діяльність якого побудована на оригінальних авторських ідеях та авторських технологіях, розроблених педагогом-практиком (творцем), що реалізується в тісній взаємодії педагогічного колективу, учнів, батьків. Створення авторських навчальних закладів є реальною альтернативою і перспективним напрямком розвитку традиційної освітньої системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вакарчук І. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: Тези доповіді Міністра освіти і науки України Івана Вакарчука / Іван Вакарчук // Освіта. – 2009. – 24 червня – 1 липня. – С. 3.
2. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. – С. 12–28.
3. Новак О. Особливості використання педагогічних технологій у навчально-виховному процесі сучасних інноваційних шкіл / О. Новак // Теорія та методика управління освітою. – 2012. – № 9. – С. 15–28.
4. Побірченко Н. С. Змістовий аспект поняття «авторська школа» / Н. С. Побірченко // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка. – Вип. 36. – Житомир, 2007. – С. 33–37.
5. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності: Наказ Міністерства освіти і науки України від 7.11.2000 № 522 // Освіта України. – 2001. – 7 лютого. – С. 17–18.
6. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40–IV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України ; Верховна рада України. – 2002. – № 36. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

Івашук Т.

Науковий керівник – проф. Радчук Г.К.

ПРОГРАМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВІДУ СТРАХІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Емоційна сфера дитини дошкільного віку є важливим індикатором її психологічного благополуччя. Складні соціально-політичні умови в країні, часто неправильний стиль сімейного спілкування, дезадаптованість дитини у виховному середовищі, негативний вплив мас-медіа роблять психіку дошкільника ще більш вразливою.

У дошкільному віці діти ще не володіють достатньою кількістю природних ресурсів щоб самостійно протистояти негативним впливам. Без допомоги дорослих, дитина залишається сам на сам із власними проблемами та переживаннями. Як наслідок, у свідомості маленької особистості з'являються соціально опосередковані страхи, а нормативні загострюються та можуть перерости у фобії й неврози.

Дитина, як частина соціуму, нерозривно пов'язана з ним, вона ще залежна від свого оточення, тому як губка вбирає усе те, що це оточення їй пропонує. Саме тому, для вирішення проблеми страху й тривожності варто залучати значущих дорослих: батьків та виховний колектив дошкільного навчального закладу. Такий

комплексний підхід забезпечить ефективність корекційних впливів та пришвидшить процес боротьби із страхом. Для реалізації вище зазначеного найдоцільніше застосовувати систему психолого-педагогічного супроводу.

Метою статті: теоретично обґрунтувати та презентувати програму психолого-педагогічного супроводу страхів дітей старшого дошкільного віку.

Досі не існує єдиного трактування поняття психолого-педагогічного супроводу. Різні аспекти цього поняття вивчали Б. Братусь, О. Газман, І.Дубровіна, В. Летунова, М. Михайлова, А. Мудрик, С.Поляков, К. Роджерс, В.Слободчиков, А. Цукерман, Л. Шіпіцин, І. Якиманска.

Загалом можна виокремити два методологічних підходи до визначення поняття «супроводу»:

✓ Перший підхід базується на гуманістичних принципах, в його руслі під супроводом розуміють проектування освітнього середовища, формування умов для успішного навчання конкретної дитини, з опорою на вікові нормативи, у логіці власного розвитку дитини, пріоритетності її потреб, цілей та цінностей.

✓ Другий підхід визначає супровід як підтримку функціонування дитини в умовах, сприятливих для розкриття її особистісного потенціалу та усунення дезадаптації [5].

В. Зінченко визначає супровід як комплексну систему фахової діяльності психолога, що формує соціально-психологічні умов для успішного навчання та психічного розвитку дитини в умовах дошкільного навчального закладу. Автор вважає, що об'єктом супроводу виступає сама дитина [6].

Під супроводом у дошкільному навчальному закладі слід розуміти формування простору для становлення особистості дитини задля оптимізації її розвитку у взаємодії з оточуючим середовищем [3].

І. Мамайчук під психологічним супроводом розуміє професійну діяльність психолога, спрямовану на формування цілісної системи клініко-психологічних, психолого-педагогічних та психотерапевтичних умов, що сприяють успішній реабілітації, особистісному зростанню дитини з урахуванням особливостей розвитку соціуму [7].

М. Шакуров дає визначення поняттю педагогічний супровід, що на його думку є одним із «механізмів тривалої двосторонньої педагогічної взаємодії». Автор виокремлює ряд характеристик, які притаманні цій взаємодії: суб'єктна позиція всіх учасників даного процесу; спільність та взаємореферентність, яка приймається та підтримується суб'єктами взаємодії; багатопроєктність; подібність інтерпретацій; адаптивність; переважне використання «м'яких» методів педагогічної взаємодії [8]. Проте саме термін психолого-педагогічний супровід запропонований відносно нещодавно, у 1993 році у книзі «Психологічний супровід природного розвитку маленьких дітей» Г. Бардієром, І. Ромазаном та Т. Чередниковою.

У роботах В. Петровського, психолого-педагогічний супровід передбачає взаємодію педагога з дітьми, що орієнтована на формування умов для прояву й розвитку особистісних «устремлінь» [7]. Т. Даценко психолого-педагогічний супровід визначається як надання професійної психолого-педагогічної підтримки дітям та їхнім батькам з опрацювання ними вікового страху [5]. М. Батіянова вважає, що для реалізації супроводу психологу необхідно органічно включатись у педагогічний колектив, при цьому варто дотримуватись автономності та враховувати особливості того закладу в якому він здійснює цей супровід [7].

У власному підході В. Сластенін, аналізуючи поняття психолого-педагогічний супровід, підкреслює, що, це «своєрідний спосіб зацікавленого спостереження, консультування, включеності, максимальної самостійності, з мінімальним втручанням педагога» [1, 8 с.].

З огляду на вищезазначене, важливою для нас є класифікація Е. Тютіна, який виокремлює ряд напрямків психолого-педагогічного супроводу:

- ✓ профілактика;
- ✓ діагностика (індивідуальна та групова);
- ✓ консультування (індивідуальне та групове);
- ✓ корекційна робота (індивідуальна та групова);
- ✓ психологічне просвітництво та освіта: формування психологічної культури, розвитку психолого-педагогічної компетентності;
- ✓ експертиза (освітніх та навчальних програм, проєктів, посібників, освітнього середовища, професійної діяльності фахівців) [1].

Тобто, для реалізації психолого-педагогічного супроводу, фахівцю необхідно всесторонньо підходити до тієї чи іншої проблеми та синтезувати цілий комплекс методів психологічної допомоги.

Отже, у нашій роботі психолого-педагогічний супровід можна визначити як комплексну взаємодію вихователів, батьків та самої дитини, спрямовану на розвиток у дошкільників навичок активної протидії страху.

На основі опрацьованої нами психолого-педагогічної літератури та отриманих в ході дослідження результатів, нами була розроблена програма психолого-педагогічного супроводу.

Мета програми: розвиток психолого-педагогічної компетентності вихователів та батьків щодо забезпечення підтримки корекції у старших дошкільників навичок активної протидії страху.

Завдання програми:

1. Реалізація інформаційно-просвітницької діяльності з батьками та вихователями щодо особливостей виникнення та прояву страху у дошкільному віці.
2. Ознайомлення батьків та вихователів із способами підтримки дошкільників у процесі подолання ними страху та тривожності.
3. Пропрацювання дошкільниками наявних страхів та обмін досвідом боротьби із ними.
4. Розвиток у дошкільників навичок активної протидії страху.
5. Стабілізація емоційного стану дітей старшого дошкільного віку.

Для того щоб ефективно боротися з дитячим страхом та тривожністю варто залучати значущих дорослих: батьків та вихователів. Насамперед необхідно надати їм коректну психологічну інформацію щодо причин виникнення, особливостей переживання та способів подолання дитячого страху та тривожності.

Розроблена нами програма психоемоційного розвитку спрямована на корекцію страху та тривожності у дітей старшого дошкільного віку. Вона включає в себе казко-терапію, ігро-терапію, арт-терапію, що являються одними із найефективніших методів корекції емоційного стану дошкільника.

В процесі роботи, діти зможуть пропрацювати наявні переживання та обмінятися власним досвідом боротьби із страхом. Колективні заняття сприятимуть згурпуванню дошкільників та покращенню міжособистісних стосунків дітей.

У нашій роботі ми керуватимемось наступними методологічними принципами:

Принцип фасилітації– у нашому випадку передбачає підтримку батьками та вихователями дошкільника у процесі опрацювання ним страху та тривожності.

Принцип безумовного прийняття дитини– безоціночне, позитивне ставлення до дитини її значущого соціального оточення (батьків, вихователів, психолога).

Принцип оптимізації розвитку– у процесі здійснення супроводу ми не лише констатуємо наявність певного стану, але й здійснюємо активний вплив на ту чи іншу подію з метою оптимізації умов, сприятливих для досягнення поставленої мети.

Принцип єдності свідомості і діяльності(формуючись в діяльності, психіка, свідомість в діяльності проявляються) – передбачає організацію та активну підтримку ігрової діяльності дитини, наповнення її позитивними емоційними переживаннями, що роблять цю діяльність цікавою та корисною.

Принцип комплексності – передбачає залучення до програми не лише дошкільників групи ризику, але й їхніх батьків та вихователів. Завдяки цьому корекційний вплив буде більш ефективним та результативним.

Принцип відреагування – структурування ігрової взаємодії таким чином, щоб допомогти дитині емоційно відреагувати проблемну ситуацію, зняти емоційне напруження та досягти катарсису [1, 2].

У структурі програми психолого-педагогічного супроводу важливо виокремити етапи психологічного впливу та описати зміст кожного із них. Детальна інформація зазначена у табл. 1.

Таблиця 1.

Етапи психолого-педагогічного супроводу страхів дітей старшого дошкільного віку

Етапи	Кому адресовано	Зміст
Діагностичний	Діти	Проведення комплексного діагностичного дослідження за наступними методиками: <ul style="list-style-type: none"> • тест тривожності Р. Темпл, М. Доркі, В. Амен; • методика «Страхи у будиночках» • О. Захарова та М. Панфілова; • проєктивна методика «Малюнок сім'ї»; • проєктивна методика «Неіснуюча тварина».
Інформаційно-просвітницький	Батьки/ вихователі	Інформування батьків та вихователів щодо особливостей переживання страху у дошкільному віці. Розробка рекомендацій батькам та вихователям щодо психологічної підтримки дошкільників у подоланні ними страху та тривожності.

Корекційно - розвивальний	Діти	Реалізація програми психоемоційного розвитку дітей із високим рівнем враженості страху та тривожності.
Контрольна діагностика	Діти	Підсумковий контроль за комплексом діагностичних методик.
Анатітично-підсумковий	Діти Батьки/ вихователі	Аналіз ефективності проведеної роботи.

Очікуванні результати програми:

Батьки та вихователі:

➤ Підвищення психологічної компетентності батьків та педагогів щодо причин виникнення, особливостей прояву та способів протидії страху та тривожності у старших дошкільників.

Діти:

- Стабілізація емоційного стану;
- Сформованість навичок протидії страху;
- Зниження рівня тривожності.

Висновки. Психолого-педагогічний супровід, на сьогоднішній день, є одним із найефективніших методів боротьби із страхом та тривожністю у дошкільному віці. В процесі його реалізації дитина отримує всесторонню підтримку в опрацюванні емоційних проблем. Спільна діяльність дітей, психолога, батьків та вихователів дозволяє швидко та ефективно виявити та усунути фактори, що провокують страх.

Отже, розроблена нами програма супроводу, спрямована на розвиток психолого-педагогічної компетентності вихователів та батьків щодо забезпечення підтримки корекції у старших дошкільників навичок активної протидії страху. Вона є комплексним підходом, що включає в себе синтез методів та способів впливу на емоційну сферу дитини. Програма складається із ряду етапів: діагностичний, інформаційно-просвітницький, корекційно – розвивальний, контрольно-діагностичний та аналітично-підсумковий, що забезпечують реалізацію її цілісності та ефективності. З огляду на суспільно-політичну ситуацію у нашій країні, досліджувана нами проблематика, є актуальною, а розроблена програма психолого-педагогічного супроводу корекції страхів дошкільників є доцільним методом боротьби із ними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адушкіна К. В., Лозгачёва О. В. Психолого-педагогическое сопровождение субъектов образования : учебное пособие. URL : <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/7498/1/uch00209.pdf>
2. Аспекты психолого-педагогического сопровождения лиц с ограниченными возможностями здоровья: коллективная монография: в 2 ч. / ред. О. В. Алмазовой. Екатеринбург, 2016. Частина 1 : Уральский государственный педагогический университет. 252 с.
3. Васильковська С. І., Жук Т. В, Ілляшенко Т. Д. Психолого-педагогічний супровід сім'ї у роботі психолого-медикопедагогічної консультації/ ред. А. Г. Обухівська. Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. 66 с.
4. Гуцало Е.У. Теоретичні засади та методологія психолого педагогічного супроводу в системі соціально-педагогічної роботи. *Наукові записки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Випуск 122. С. 133 –140 с.
5. Даценко Т. О. Психолого-педагогічний супровід старших дошкільників із подолання природного вікового страху : стаття. URL : [http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18242/1/Otros_2016_7_11%20\(1\).pdf](http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18242/1/Otros_2016_7_11%20(1).pdf)
6. Зінченко В.М. Організація психолого-педагогічного супроводу дитини в умовах дошкільного закладу. *Дошкільна освіта*. 2004. № 1. С. 15 – 17.21
7. Іщенко Л., Кочубей Т., Кузь В. Психолого-педагогічний супровід формування особистості дошкільника : колективна монографія. Умань : Візаві, 2017. 212 с.
8. Семененко І. Є. Педагогічний супровід як психолого-педагогічна проблема : стаття. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_29_57